

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

EXAMENSARBETE
SVA303 15 hp
VT21

Politisk och monarkisk retorik i en pandemi

En kvalitativ undersökning av Stefan Löfvens och Carl XVI Gustafs tal angående pandemin

Political and Monarchical Rhetoric in a Pandemic

A Qualitative Study of speeches by Stefan Löfven and Carl XVI Gustaf Regarding the
Pandemic

Shadi-Shafir Shamon

Handledare: Olof Rubensson
Examinator: Gerrit Berends

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

EXAMENSARBETE
SVA303 15 hp
VT21

SAMMANDRAG

Shadi-Shafir Shamon

Politisk och monarkisk retorik i en pandemi

En kvalitativ undersökning av Stefan Löfven och Carl XVI Gustafs tal angående pandemin

Political and monarchical rhetoric in a pandemic

A qualitative study of speeches by Stefan Löfven and Carl XVI Gustaf regarding the pandemic

2021

Antal sidor: 44

Syftet med undersökningen är att analysera och jämföra Carl XVI Gustafs och Stefan Löfvens tal till nationen angående covid-19 pandemin. De retoriska dragen jag har valt att grunda min undersökning på är ethos, pathos och logos, dispositio samt topikerna kausalitet och definition. De retoriska medlen används för att visa hur de används i en retorisk krissituation och vilka likheter eller skillnader det finns mellan talarna.

Resultatet visar att både Löfven och Carl Gustaf samspelar med ethos, pathos och logos. Skillnaden på dispositionen mellan talarna är att Löfven avviker från Renbergs standardposition medan Carl Gustaf följer den. Definitions- och kausalitetstopiker används av båda talare för att framställa logos och pathos och beskriva orsak och konsekvenser samt definiera vad de egentligen pratar om.

Slutsatsen utifrån resultatet visar att Löfven använder sig mest av pathos och logos medan Carl Gustaf fokuserar mest på ethos och pathos. Undersökningen visar att båda talare använder topiker men att definitionstopiker förekommer oftare än kausalitetstopiker i talen. I dispositionen använder både Löfven och Carl Gustaf två argument tillsammans med ett motargument.

Nyckelord: retorik, politisk retorik, monarkisk retorik, argumentationsmedel, topiker, dispositio, Stefan Löfven, Carl XVI Gustaf, COVID-19, krissituation, pandemi

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
1.1 Syfte och frågeställning.....	7
1.2 Disposition.....	8
2. Bakgrund.....	8
2.1 Retorik.....	8
2.2 Retoriska begrepp.....	9
2.2.1 Ethos.....	10
2.2.2 Pathos.....	10
2.2.3 Logos.....	10
2.2.4 Dispositio.....	11
2.2.5 Topik.....	11
2.2.6 Defintionstopik.....	12
2.2.7 Kausalitetstopik.....	12
2.3 Carl XVI Gustaf.....	12
2.4 Stefan Löfven.....	13
2.5 COVID-19.....	13
2.6 Tidigare forskning inom retorik.....	13
3. Metod och material.....	14
3.1 Metod.....	14
3.2 Validitet och reliabilitet.....	15
3.3 Material.....	16
3.4 Avgränsning.....	16
4. Resultat.....	17
4.1 Dispositio.....	17
4.1.1 Carl XVI Gustafs hälsning till Sverige.....	17
4.1.2 Inledning.....	17
4.1.3 Bakgrund.....	17
4.1.4 Tes.....	17
4.1.5 Argumentation.....	17
4.1.6 Avslutning.....	18
4.2 Stefan Löfven tal till nationen.....	18

4.2.1 Inledning.....	18
4.2.2 Bakgrund.....	18
4.2.3 Tes.....	19
4.2.4 Argumentation.....	19
4.2.5 Avslutning.....	19
4.3 Carl XVI Gustaf.....	19
4.3.1 Inledning.....	19
4.3.2 Bakgrund.....	20
4.3.3 Tes.....	20
4.3.4 Argumentation.....	20
4.3.5 Avslutning.....	20
4.4 Stefan Löfven jultal.....	21
4.4.1 Inledning.....	21
4.4.2 Bakgrund.....	21
4.4.3 Tes.....	21
4.4.4 Argumentation.....	21
4.4.5 Avslutning.....	22
4.5 Ethos.....	22
4.5.1 Stefan Löfven.....	22
4.5.2 Carl XVI Gustaf.....	23
4.6 Pathos.....	23
4.6.1 Stefan Löfven.....	23
4.6.2 Carl XVI Gustaf.....	24
4.7 Logos.....	25
4.7.1 Stefan Löfven.....	25
4.7.2 Carl XVI Gustaf.....	25
4.8 Topiker.....	26
4.8.1 Stefan Löfven.....	26
4.8.2 Carl XVI Gustaf.....	26
4.9 Jämförelse.....	27
5. Diskussion.....	28
5.1 Resultatdiskussion.....	28
5.2 Metod- och materialdiskussion.....	30
6. Avslutning.....	30

Källförteckning.....	32
Bilagor	34
Bilaga 1: Statsminister Stefan Löfvens tal till nationen 2020	34
Bilaga 2: Statsminister Stefan Löfvens jultal 2020	37
Bilaga 3: Kung Carl XVI Gustaf hälsning till Sverige 2020.....	40
Bilaga 4 Kung Carl XVI Gustaf jultal 2020.....	42

1 Inledning

En kris kan plötsligt drabba en person, ett land eller hela världen. Människor kan bli oroliga och fundersamma, ekonomiska kriser kan orsakas och evenemang kan ställas in. I dessa situationer där världen utmanas av en pandemi är det viktigt att personer med makt eller auktoritet håller offentliga tal för att minska panik och lugna ner situationen. Vad och hur ett tal är format kan bestämma på vilket sätt det svenska folket påverkas.

Krishanteringsförmåga är till stora delar förmågan att kommunicera på ett ändamålsenligt och trovärdigt sätt. Det gäller inom och mellan organisationer, företag, kommuner, landsting och myndigheter, men framför allt till och med medborgarna. Samverkan och samordning vid en kris kräver genomtänkta kommunikativa strategier. Detta handlar givetvis inte enbart om informationsfrågor. Fakta behöver tolkas och åtgärder förklaras vilket sker i form av argument och med hjälp av bilder och symboliska handlingar som bör vara väl anpassade till mottagarnas förutsättningar. (Mral & Vigsø 2013:8)

Kunskapen av retorik är betydelsefull för samhället, det visar hur man presenterar synpunkter och hur man argumenterar för något man står upp för. Det ökar kunskapen att kritiskt undersöka information och se om det finns brister. Syftet med denna undersökning är att analysera och jämföra fyra tal angående covid-19 pandemin från en statsminister och en statschef för att få en förståelse hur retoriska medel används i en krissituation där befolkningen förväntar sig att få ett svar. Jag valde detta ämne för att öka mina kunskaper om hur retorik används av personer med ett stort inflytande i ett samhälle. Personligen är jag intresserad av att argumentera och diskutera, därför valde jag att göra en retorisk analys som kan gynna mig i framtida diskussioner och arbetslivet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att undersöka retorik under en kris genom att analysera och jämföra kung Carl XVI Gustaf och statsminister Stefan Löfvens tal till Sverige angående covid-19 pandemin. De retoriska dragen jag har valt att grunda min undersökning på är ethos, pathos och logos, disposition samt topikerna kausalitet och definition. De retoriska medlen ska användas för att visa hur de används i en retorisk krissituation och om det finns likheter eller skillnader på retoriken mellan Carl XVI Gustaf och Stefan Löfven.

- Hur använder talarna sig av argumentationsmedlen ethos, pathos och logos?
- Hur använder talarna sig av topikerna kausalitet och definition?
- Hur är dispositionen upplagd för varje tal?
- Vilka skillnader och likheter mellan disposition, argumentationsmedel och topiker finns mellan talarna?

1.2 Disposition

I den här undersökningen är dispositionen enligt följande: I kapitel 2 kommer jag att presentera en bakgrund om ämnet retorik, bakgrundsfakta om Stefan Löfven, Carl XVI Gustaf, COVID-19, information om retoriska begrepp som jag kommer att använda för undersökningen och tidigare forskning om retorik. I kapitel 3 redogör jag för vilka metoder och material jag har tillämpat för undersökningen. I kapitel 4 presenteras resultatet av undersökningen. I kapitel 5 diskuteras resultat, metod och material. Därefter avslutar jag undersökningen i kapitel 6.

2 Bakgrund

I detta kapitel presenteras retorikens historia och en förklaring för de retoriska begrepp som kommer att användas i undersökningen. Därefter ges grundfakta om Carl XVI Gustaf, Stefan Löfven och COVID-19. Slutligen tar jag upp tidigare forskning som är relevant för undersökningen.

2.1 Retorik

Retorik är läran om konsten att tala väl och att övertyga eller övertala. Retoriken har sitt ursprung från Antikens Grekland och utvecklades på 400-talet f.Kr. De mest kända retorikerna under antikens Grekland var Aristoteles, Platon, Demosthenes, Korax och Tisias. Aristoteles ses som den viktigaste tänkaren inom retorik. Hans definition av retorik fick mest inflytande: ”konsten att vad det än gäller finna det som är bäst ägnat att övertyga”. (Aristoteles definition enligt Lindqvist Grinde 2011:30). Aristoteles fastställer i definitionen att retoriken är en konst som bör användas som ett slags hantverksskicklighet som kan läras ut och studeras. Aristoteles nämner att retoriken kan användas i alla möjliga situationer där det

finns en talare och åhörare eller avsändare och mottagare. Han säger också att retoriken hjälper oss att *hitta* det som är bäst för att övertyga. En person som använder retorik bör enligt definitionen avgöra vilka möjligheter som finns att argumentera för och emot ett beslut. Den sista delen av definitionen nämner verbet *övertyga*. Att övertyga kan stå för att övertyga ett påstående som sanning, att ha en övertygande roll som skådespelare eller att framstå som till exempel ”en övertygande katolik”. Lindqvist Grinde (2011:30-32). Aristoteles skrifter användes som undervisningsmaterial inom talarkonsten som han personligen lärde ut i Platons Akademi. Elmelund Kjeldsen (2008:32). Hans skrift *Retoriken* som är den äldsta bevarade läroboken i retorik används än idag i utbildningssyfte.

Aristoteles nämner i boken *Retoriken* tre argumentationsmedel, *ethos*, *pathos* och *logos*. Dessa tre medel kan användas av en talare för att övertyga mottagaren. Renberg beskriver argumentationsmedlen som följande:

Ethos är kopplat till talarens personlighet och den trovärdighet han eller hon inger i den aktuella kommunikationssituationen. *Logos* handlar om den övertygelse som själva tanken och orden, den språkligt formulerade argumentationen, lyckas åstadkomma. *Pathos* beskriver den känslomässiga verkan som talaren försöker framkalla hos mottagarna. (Renberg 2012:26).

Retorik består av fem delar som kallas för partesläran. Lindqvist Grinde (2011:36).

Partesläran är den arbetsprocessen en talare går igenom vid skrivandet av ett tal. Det första steget beskriver sökandet efter ett argument (*inventio*), organisering av argument (*dispositio*), språklig genomarbetning (*elocutio*), utantillinläring (*memoria*) och slutligen behandling av framförandet (*actio*).

Talade och skrivna texter kan tillhöra tre olika genrer inom den klassiska retoriken, *genus judiciale*, *genus deliberativum* och *genus demonstrativum*. Renberg (2012:17) beskriver att det första genren handlar om tal som utförs inom rättsliga situationer som domstolar. Det andra genren handlar främst om politiska tal som ger råd för framtiden. Det sista genren inom retoriken består av tal som har en underhållande karaktär, till exempel festtal och högtidstal som fokuserar på *nuet*.

2.2 Retoriska begrepp

Här beskrivs de retoriska begrepp som har använts i undersökningen, vilka är *ethos*, *pathos*, *logos*, *dispositio* och topikerna *kausalitet* och *definition*.

2.2.1 Ethos

Ethos är ett argumentationsmedel som handlar om att publiken får förtroende för talaren och att sändaren får mottagaren att känna sig bekräftad och respekterad. Renberg (2012:27-28). Det leder till att mottagaren blir positivt inställd. En talare kan stärka sitt ethos genom att skapa en känsla av gemenskap med mottagaren och att nämna tidigare erfarenheter och meriter. Talarens ethos grundas i egenskaper som är givna och inte går att förändra, till exempel ålder, etnicitet och kön. Ett sätt att få publiken positivt inställd är att smickra publiken. I retorikens praktik kan smicker användas både för att uttrycka äkta och falska känslor. Politiska tal betonas oftast för att skapa en "vi-känsla", däremot i akademiska sammanhang ger vetenskapliga auktoriteter störst förtroende. Ethos kan uppfattas som både inre och yttre argumentationsmedel. Jers (2010:31). Ett inre argument hör till samspelet med lyssnaren och det kallas oftast för karaktärsdrag. Det yttre kan vara någon utmärkelse en person har fått som är bekant för åhörarna.

2.2.2 Pathos

Pathos är det argumentationsmedel som de flesta retoriker tycker är det avgörande medlet för att övertyga. Renberg (2012:29). Syftet med pathos är att känslomässigt beröra mottagaren, till exempel med glädje, hopp, sorg, vrede eller fruktan. Det är viktigt att en talare bestämmer vilka känslor och värderingar ett tal eller text ska förmedla för att påverka mottagarna så starkt som möjligt. I politiska tal och texter är hopp och fruktan de vanligaste känslorna som argumentationen baseras på, till exempel "Om oppositionen kommer till makten raseras folkhemmet... (fruktan), men vår skattepolitik lägger grunden till nya jobb... (hopp)".

2.2.3 Logos

Logos handlar om att argumentera med förnuft, logiskt tänkande och saklighet. Renberg (2012:33). Ett logosargument kan stärka talarens budskap genom att presentera vetenskapliga undersökningar, statistik och fakta. Jers (2010:31) säger att ett logosargument även kan användas för att lyfta fram det som är mest sannolikt att övertyga i en specifik situation. Läsaren eller lyssnaren måste bli övertygad att verklighetsuppfattningen som argumentationen ger är rimlig eller korrekt. Renberg (2012:33). I vardagliga situationer kallar man logosargument oftast för "saklig argumentation" för att den sortens diskussion inte lämnar utrymme för känslor och tyckande. Enligt sofisterna existerar det två logos för varje ämne, man

kan till exempel hitta ett argument för något som är både gott och ont, fult och vackert, rättvist och orättvist. (Lindqvist Grinde 2011:78)

2.2.4 Dispositio

Dispositio handlar om den ordning som textens delar presenteras i för mottagarna, ordningen kan variera beroende på tal och situation. Renberg (2012:24) En retorisk disposition utgår oftast från den grundläggande kompositionsmodellen som består av *inledning*, *bakgrund*, *tes*, *argumentation* och *avslutning*. *Inledningens* syfte är att göra publiken uppmärksam, välvilligt inställd och intellektuellt mottaglig för de argument som talaren kommer att prata om.

Bakgrund handlar om att presentera bakgrundsinformation eller tidigare erfarenheter inom ett ämne. Syftet med det är att publiken ska öka förståelse för innehållet. *Tesen* består av talets syfte och huvudtanke. *Argumentation* i ett tal innehåller argument som stödjer tesen, argumenten talar om varför publiken ska tro på talarens tes. En talare bör också bemöta möjliga motargument mot tesen. I *Avslutningen* sammanfattas budskapet och talaren avrundar på ett begripligt sätt. I denna del kan talaren också uppmana publiken till något. (Renberg 2012:25)

2.2.5 Topik

Ordet *topik* kommer från grekiska ordet *topos* som betyder 'plats'. Topiker är ett slags kategori eller plats där en talare kan hitta ämnen, material och argument för sitt tal. Lindqvist Grinde (2011:125) beskriver topiker utifrån ett exempel som följande:

Låt säga att jag ska tala eller skriva om demokrati men lider av fullständig idétorra. Då kan jag vända mig till topiken. Ett exempel på ett sökställe eller *topos* ur den klassiska retoriken är *likhet* och *olikhet*. För att finns något att säga ställer jag mig nu alltså frågor som "vad är det som liknar demokratin?" och "vad är det som är olik demokratin?" Lindqvist Grinde (2011:125)

Topiker kan delas upp i två kategorier, allmänna och speciella. (2011:126) Allmänna topiker anpassas för alla typer av tal. Speciella topiker framställs på sådana sökställen som hör till särskilda ämnen eller discipliner, till exempel fysik och etik, samt sökställen som hör till någon av de tre retoriska genrerna *genus judiciale*, *genus deliberativum* och *genus demonstrativum*.

2.2.6 Defintionstopik

Definition är en allmän topik som beskriver vad talaren egentligen talar om. Talaren kan till exempel beskriva att en människa är ett tänkande djur. Definitionen ”människan är ett tvåbent djur” saknar validitet eftersom den inkluderar strutsar och utesluter enbenta sjömän. En definition bör vara väldefinierad för att kunna särskilja det med andra definitioner. Lindqvist Grinde (2011:139). En defintionstopik kan beskriva hur något ser ut, vad för substans det har eller vad det består av, vilka kännetecken och kvaliteter det har. Vidare kan man ordna in en defintionstopik i ett större sammanhang, till exempel kan topiken sportfiske ses som en form av avkoppling och för en annan person kan det ses som en ekonomisk sysselsättning. Hellspong (2004:95)

2.2.7 Kausalitetstopik

Kausalitet är en allmän topik som grundas på orsak och konsekvenser. En orsak är baserat på fyra kriterier: en händelse som faktiskt har hänt, händelsen ska inte kunna utlösas av andra anledningar, orsaken måste vara tillräcklig för att utlösa händelsen utan stöd från andra krafter, handlingar eller händelser som spelar in. Slutligen ska orsaken vara sådan som alltid ger upphov till den effekten, till exempel en åtalad person som är fattig bevisar att han har begått en stöld. En konsekvens är något som alltid och nödvändigt medföljer av en orsak. Till exempel att förbjuda rökning kan leda till minskad rökning eller ökad smuggling av cigaretter. Lindqvist Grinde (2011:147-148)

2.3 Carl XVI Gustaf

Carl XVI Gustaf föddes den 30 april 1946 i Solna på Haga slottet. Carl Gustaf tog studentexamen Sigtuna humanistiska läroverk 1966. Han deltog i militärtjänstgöringen i två år och fullgjordes vid armén, marinen och flygvapnet. Åren 1968-69 studerade han historia, statskunskap och ekonomi vid Uppsala universitet. Carl Gustafs farfar avled år 1973 och då tog han över kungakronan för att bli Sveriges nuvarande statschef eftersom Carl Gustafs far avled i en olycka år 1947. (Nationalencyklopedin, u.å.) Carl Gustaf har tidigare erfarenheter om att hålla håll angående kriser, ett exempel på det är hans tal om flodvågskatastrofen i Asien 2005. Renberg (2012:50). Han får dessutom inte ta offentlig ställning i samhällsfrågor som är politiskt laddade, enligt lagen. (Stjernqvist 1971:377-379)

2.4 Stefan Löfven

Stefan Löfven föddes den 21 juli år 1957 i Stockholm. Han inledde sin karriär i Svenska Metallindustriarbetareförbundet som svetsare och blev fackligt aktiv där. År 2006 blev Löfven ordförande för IF Metall, han samverkade med Socialdemokraterna fram tills 2012 där han utsågs till partiledare. Löfven blev Sveriges statsminister efter valet 2014 och leder en regering tillsammans med Miljöpartiet. (Nationalencyklopedin, u.å.).

2.5 COVID-19

I december 2019 upptäcktes ett nytt coronavirus av smittskyddsmyndigheten i Wuhan, Kina. Viruset fick namnet SARS-CoV-2, det kan smittas mellan människor och djur och ge sjukdomen COVID-19, vilket står för coronavirus disease 2019. COVID-19 spred sig globalt och den 11 mars klassade Världshälsoorganisationen spridningen av viruset som en pandemi.

Coronavirus är en del av en virusfamilj vilket består av sju olika typer av coronavirus. De vanligaste förekommande symptomen av COVID-19 är feber, trötthet och torrhosta. De som befinner sig i riskgruppen kan drabbas av allvarliga symptom som andningssvårigheter, bröstsmärtor eller tryck över bröstet och nedsatt tal- eller rörelseförmåga. Smittspridningen är fortfarande hög i Sverige (maj 2021) och därför uppmanar Folkhälsomyndigheten att allmänheten bör hålla avstånd till varandra, stanna hemma om ett symptom uppstår och att tvätta händerna ofta med tvål och vatten eller handdesinfektion. (Folkhälsomyndigheten, u.å.)

2.6 Tidigare forskning inom retorik

Birgette Mral och Orla Vigsø har i sin forskningsantologi *Krisretorik. Retoriska aspekter på kriskommunikation* (2013) gjort en analys på kris- och riskkommunikation. Författarna undersöker hur myndigheter, personer i ansvarsställning eller företag som bedriver sin kriskommunikation med varierande framsteg. De har också studerat om de händelserna kan bidra till kunskaper av misslyckanden och framgångar utifrån analyser och erfarenheter.

I forskningsantologin finns det sju olika händelser som krävt myndigheter och företag att vända sig till kris- och riskkommunikation. Den händelse som är relevant för min undersökning är krishanteringen i Tyskland efter tsunamikatastrofen 2004. Resultatet visar att Tyskland lyckades med kriskommunikationen med hjälp av pathos. Den tyska regeringens uttalande tog hänsyn till medborgarnas informationsbehov och fångade upp känslor av

otrygghet och rädsla. Regeringen stärkte sitt pathos vid upprepning av begreppet solidaritet med syfte på hjälpsamhet när det gäller drabbade medborgare.

En annan studie som belyser retoriska aspekter är *Hur kommunicerar myndigheter under kris* från 2019 av Nils Jobring som handlar om att undersöka Svenska kraftnäts retoriska kriskommunikation under januari-februari 2019. Studiens frågeställning är att ta reda på hur Svenska kraftnät använder sig av ethos, pathos, logos och *imagereparerande strategier* dvs att förneka, skjuta undan ansvaret, tona ner händelsens karaktär, utföra en kompensande handling och be om ursäkt. Den kvalitativa analysen visar att logos hade störst fokus i kommunikationen, medan pathos användes differentierat och i mindre utsträckning. Ethos uttrycks enskilt men påverkas av logos. Det finns brister i användningen av pathos, den är inte anpassad till krissituationen. Resultaten visar att Svenska kraftnät har stora kommunikativa brister, de anpassar inte sin kriskommunikation mot anklagelserna på ett lämpligt sätt.

3 Metod och material

I detta kapitel kommer jag att presentera vilka metoder jag har tillämpat och vilket material jag har använt mig av. Jag kommer också beskriva vilka avgränsningar jag har gjort samt validiteten och reliabiliteten för metoderna som har använts.

3.1 Metod

Metoden som använts är en kvalitativ undersökning som är baserad på Renbergs retorikanalys i boken *Retorikanalys – En introduktion* från 2007 och Lindqvist Grindes retorikanalys i boken *Klassiskt retorik för vår tid för vår tid* från 2011. I *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* menar Runa Patel och Bo Davidson (2019:150) att en kvalitativ undersökning fokuserar på att analysera ett begränsat textmaterial samt att göra djupa analyser. Jag kommer endast använda mig av fyra inspelade tal som berör samma ämne, en kvalitativ undersökning passar bäst i detta sammanhang eftersom jag gör en djup analys på ett begränsat material.

Renberg (2007:16) redovisar sex olika perspektiv som är viktiga för en retorisk analys. Det första steget handlar om att analysera kontexten. I detta steg redovisas det att kontexten består av att talgenrer, publiken, talaren och vad det är som har inträffat samt vad uppdraget är för situationen. Det andra steget är dispositio. En retorisk disposition utgår oftast från den grundläggande kompositionsmodellen som består av inledning, bakgrund, tes, argumentation

och avslutning. En analys i detta steg bör fokusera på om texten avviker från eller följer modellen samt vilka retoriska konsekvenser uppstår. Det tredje steget omfattar en beskrivning av argumentationsmedlen ethos, pathos och logos och hur de går att hitta. Steg fyra handlar om tesen och argumentens hållbarhet, relevans och styrka samt en förklaring hur ethos-, pathos- och logosargument kan användas. Steg fem innefattar stilnivåer för texter eller tal, stilfigurer och om framförandet består av påståenden, frågor, uppmaningar eller utrop. Det sista steget består av en förklaring av hur man sammanfattar och presenterar en retorisk analys. Lindqvist Grinde framställer i sin bok den klassiska retorikens teori och en introduktion till retorisk analys. Det är en grundbok som ger förklaringar till centrala begrepp och termer. Det begrepp som jag har valt att analysera i min undersökning är topiker. Topiker är ett slags kategori eller plats i ett tal där man kan hitta ämnen, material och argument. De topiker jag har valt att använda i min undersökning är *definition* och *kausalitet*. Definition kan hittas i tal som beskriver vilken klass eller familj ämnet hör till, samt en särskiljande egenskap. Kausalitet förekommer i tal som beskriver orsaker och dess konsekvenser (se även 2.2.5-2.2.7).

I denna studie kommer jag att använda två steg som Renberg presenterar och ett begrepp utifrån Lindqvist Grinde för att de är lämpliga till mitt syfte. Jag valde endast tre delar av retoriska analysen för att inte utvidga undersökningen för mycket så att jag avviker från en kvalitativ studie. Jag har valt att utforma min undersökning som en kvalitativ studie för att presentera en djupare analys. De två steg jag har valt att fokusera på är steg två som består av dispositio (se 2.2.4) och steg tre som innefattar argumentationsmedlen ethos pathos och logos (se 2.2.1-2.2.3). Begreppen jag har valt att använda i min undersökning är definitions- och kausalitetstopiker.

Jag har delat upp talen i stycken och numrerat dem (se bilaga 1,2,3 och 4) för att enkelt kunna referera till de argumentationsmedel och dispositioner som jag har identifierat.

Slutligen presenterar jag en jämförelse mellan Kung Carl XVI Gustaf och Stefan Löfven för att klargöra likheter och skillnader mellan argumentationsmedel, disposition och topiker.

3.2 Validitet och reliabilitet

Validiteten av en undersökning avgörs om metod och material är relevant för syftet Patel & Davidson (2019:102). Ett annat sätt att säkerställa validiteten är att jämföra resultatet med en annan studie som har liknande syfte. Eftersom syftet i denna undersökning är att analysera argumentationsmedel, dispositio och topiker i ett politiskt och monarki tal är metoden och

materialet relevant. Talen har tydliga exempel på retoriska drag och metoderna som tillämpas på materialet ger relevanta resultat.

Reliabiliteten i en undersökning handlar om hur metoder kan ge slumpmässiga resultat om det används av andra individer, nämligen att andra personer bildar egna unika uppfattningar. Patel & Davidson (2019:106). Denna undersökning är baserad på mina egna tolkningar av metoderna och materialet, vilket kan leda till att resultatets reliabilitet minskas. För att möjligtvis öka reliabiliteten i denna undersökning kan jag läsa transkriptionerna och lyssna på inspelningarna flera gånger samt att vara så objektiv som möjligt. Enligt Patel & Davidson (2019:106) kan validiteten stärkas om man har haft i åtanke hur informationen samlats in och i vilken kontext och situationer en studie har genomförts.

3.3 Material

Det material som bearbetas och analyseras i denna undersökning är fyra tal. Stefans Löfvens tal till nationen som hölls den 22 november 2020 och hans jultal som hölls 20 december 2020 (se bilaga 1 & 2). Carl XVI Gustafs tal till Sverige som hölls den 5 april 2020 och hans jultal som hölls 25 december 2020 (se bilaga 3 & 4). Talen är uppladdade på Youtube och färdiga transkriptioner finns tillgänglig på både svenska regeringens respektive kungahusets hemsida. Jag valde dessa tal för att Stefan Löfven och Carl Gustaf är två kända personer med stort inflytande på det svenska folket. Båda talare har även erfarenheter av att hålla tal, vilket gör det intressant att analysera hur de väljer att tala.

3.4 Avgränsning

Jag har valt att begränsa mig till fyra tal för att göra en djup retorisk analys och jämförelse. De talen jag har valt anser jag vara aktuella inom retorisk kriskommunikation för att världen befinner sig i en pandemi i nuläget. Pandemin behöver adresseras av politiker och monarker för att de har ett stort inflytande på befolkningen. Jag har valt att avgränsa Renbergs retorikanalys och Lindqvist Grindes klassiska retorikanalys (se 3.1) i min undersökning för att använda de relevanta elementen för mitt syfte. De metoderna jag har begränsat mig till är två steg utifrån Renbergs bok vilket är: argumentationsmedel och dispositio. I Lindqvist Grindes bok har jag begränsat mig till att använda definition och kausalitetstopiker.

4 Resultat

I detta kapitel presenteras resultatet av retorikanalysen. Resultatet är delat upp i sex delar, första delen handlar om dispositionen (för samtliga tal (4.1-4.4). Därefter följer avsnittet om ethos, pathos, logos och topiker (4.5-4.8). Slutligen behandlar den sista delen en jämförelse av resultaten. Alla stycken som refereras eller citeras i resultatet finns i bilagor i slutet av arbetet (bilaga 1-4).

4.1 Dispositio

4.1.1 Carl XVI Gustafs hälsning till Sverige

4.1.2 Inledning

I stycke 1 inleder kungen talet genom att välkomna och uppmärksamma publiken. Kungen uppmärksammar publiken genom att säga att veckan som inleds till påsken är mer stilla än någonsin. Det kan betyda att anledningen till att han håller tal är att något har hänt. I stycke 5 och 7 tackar kungen de som jobbar inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården.

4.1.3 Bakgrund

I stycke 2 ger kungen lite bakgrund om vad det är som har inträffat. Han nämner hur Covid-19 har påverkat det svenska samhället. I stycke 4 berättar kungen om att hälso- och sjukvården arbetar för att rädda liv.

4.1.4 Tes

Talets syfte befinner sig i stycke 8-9. Han beskriver att under påsken vill många resa, träffa vänner, släkt eller gå till kyrkan. Tesen är i stycke 9 där kungen talar om att det inte kommer att vara möjligt och att man ska stanna hemma.

4.1.5 Argumentation

Kungens argument finns i stycke 10 och 11. Det första argumentet är när han nämner att man kan bli allvarligt sjuk och någon man känner kan avlida på grund av pandemin. Han fortsätter

med att säga att barnen kan förlora sina för- och morföräldrar och att barnen kan gå miste om den trygghet och erfarenhet de erbjuder.

Därefter kommer det andra argumentet i stycke 12, att alla borde ta eget ansvar, agera ansvarsfullt och osjälviskt. I stycke 17-19 påstår kungen utifrån sin erfarenhet att det svenska folket kommer lära sig och bli starkare för att de har gjort uppoffringar.

I stycke 19 uttrycker kungen att krisen och uppoffringarna kan ses som något positivt. Det stycket kan betraktas som ett bemötande mot ett motargument.

4.1.6 Avslutning

I stycke 20 önskar kungen det svenska folket en fin påskhelg trots pandemin. Sedan avslutar han talet i stycke 21 med pathos för att skapa hopp för svenska folket. Han berättar att under svåra tider bör man komma ihåg att man inte är ensam.

4.2 Stefan Löfvens tal till nationen

4.2.1 Inledning

I stycke 1 inleder Löfven talet med att göra publiken uppmärksam. Löfven säger kortfattat att han vill säga några ord till publiken eftersom en pandemi har drabbat Sverige.

4.2.2 Bakgrund

Löfvens bakgrund befinner sig utspritt i talet. Han avviker från standarddispositionen som Renberg nämner. Stycke 2-6 är också bakgrundsinformation. I stycke 2 beskriver Löfven att under året 2020 har världen förändrats. I stycke 3-4 berättar han att Sverige hade utkämpat en pandemi och att alla tvingades göra uppoffringar. I stycke 9-12 ger Löfven bakgrundsinformation om vad som har hänt. Han berättar hur den tiden under sommaren och hösten där man hade möjligheten att träffa familj och vänner är över. I stycke 27 nämner Löfven att det svenska folket har slarvat med att följa råd och rekommendationer under hösten. I stycke 23-24 talar Löfven om att när coronaviruset kom till Sverige och alla behövde ta eget ansvar för att skydda det Svenska folket.

4.2.3 Tes

Talets syfte i detta tal befinner sig i stycke 32-33: Löfven vill att det svenska folket ska följa de råd och rekommendationer som publiceras angående pandemin. Löfven vill också att arbetsgivare ska tillåta de anställda att jobba hemifrån om det finns möjlighet. Ytterligare vill Löfven att man ska ställa in, boka av och skjuta upp saker som inte är nödvändiga.

4.2.4 Argumentation

I stycke 40 kommer det första argumentet. Löfven nämner att främlingar kan bli sjuka, en vän som blir smittad kan behöva vård och äldre personer kan dö. Därefter kommer det andra argumentet i stycke 41. Löfven säger till publiken att man bör visa beslutsamhet, självdisciplin och ansvarskänsla för smittningen.

I stycke 38-39 bemöter Löfven ett motargument. Löfven pratar direkt till personerna som eventuellt säger att pandemin inte angår dem. Han bemöter motargumentet genom att säga att även om man blir lindrigt sjuk kan man smitta andra.

4.2.5 Avslutning

I stycke 42-44 sammanfattar Löfven talet genom att nämna sammanhållning och ansvarstagandet samt att det svenska folket kommer minnas sammanhållning och solidaritet när pandemin är slut. I stycke 45-48 avslutar Löfven talet med pathos. Han nämner att sammanhållningen är starkare än viruset de ska besegra och att svenska folket ska besegra det tillsammans för Sverige. Detta skapar hopp och styrka för publiken.

4.3 Carl XVI Gustafs Jultal

4.3.1 Inledning

Carl Gustaf inleder jultalet i stycke 1-3. Han börjar med att uppmärksamma det svenska folket i stycke 1-2: ”Kära svenskar, hemma och utomlands, alla i Sverige!” och ”Ett omtumlande år gått mot sitt slut”. I stycke 3 berättar han var han befinner sig: ”Och därför kommer årets julhälsning inte från Kungliga slottet, som den brukar, utan från Drottningens och mitt hem här på Drottningholm..”

4.3.2 Bakgrund

Bakgrunden i talet börjar i slutet av stycke 3 där han berättar att Drottningholm blev Sveriges första världsarv för 30 år sedan. I stycke 4-6 nämner Carl Gustaf Drottningholms historia och att hans farfar, Gustaf VI Adolf spenderade mycket av hans tid där. Han berättar att slottet byggdes på 1600-talet av drottning Hedvig Eleonora. I stycke 7 säger Carl Gustaf att hans farfar tyckte om att läsa böcker vid öppna spisen i Stensalen. I stycke 8 nämner Carl Gustaf att hans farfar hade ett stort intresse för konst, historia och arkeologi. I stycke 9 berättar han ytterligare saker om sin farfar: ”Farfar kunde också berätta mycket om vår familj; om de platser och händelser som format oss.”. I stycke 11 berättar Carl Gustaf att coronapandemin har skördat tusentals liv och att många har blivit långvarigt sjuka eller förlorat sin försörjning. I stycke 17 avslutar Carl Gustaf bakgrunden med att säga: ”Här på Drottningholms slott finns många fina minnen. Jag minns min barndoms jular med värme – precis som jag önskar att mina barn och barnbarn ska minnas sina.”

4.3.3 Tes

Talets syfte förekommer i stycke 14. Carl Gustaf nämner att alla har ett ansvar att hålla två meters ansvar. Han vill också att det svenska folket ska vara både kloka medborgare och omtänksamma medmänniskor.

4.3.4 Argumentation

Det första argumentet förekommer direkt efter tesen i stycke 14 där han säger att två meters avstånd kan rädda liv. I stycke 20 nämner Carl Gustaf en tänkbar motargument: ”att samlas med familj och vänner, eller att gå i kyrkan – är just nu svårt eller till och med omöjligt.”. Han besvarar motargumentet i stycke 21-22 med att svenska folket måste blicka framåt mot en ny och betydlig framtid. I stycke 22 säger han att: ”Ljuset kommer tillbaka. Vaccin är på väg. Och redan om några månader kan mycket ha förändrats.”

4.3.5 Avslutning

Jultalet avslutas i stycke 24-25. I stycke 24 avrundar han talet: ”24. Med detta vill jag önska Dig en fortsatt god jul – och gott mod inför det nya året 2021!”. I stycke 25 ger Carl Gustaf vägledning till publiken genom att säga: ”Och kom ihåg: håll i och håll ut!”.

4.4 Stefan Löfvens jultal

4.4.1 Inledning

I stycke 1-2 inleder Stefan talet genom att göra publiken intellektuellt mottaglig och uppmärksam för de argument som kommer behandlas. Uppmärksamheten skapas i stycke 1 där Löfven säger att julfirandet kommer bli annorlunda i år. I stycke 2 tydliggör han att julens budskap kommer att vara detsamma trots ett annorlunda julfirande.

4.4.2 Bakgrund

Löfvens bakgrund i detta tal befinner sig utspritt. Han avviker från Renbergs standarddispositionen. Bakgrunden börjar från stycke 3-6 där han berättar att han har bett det svenska folket att försöka stoppa smittspridningen på egen hand. I stycke 5 säger han att: ”Vi har tvingats omvärdera vissa saker i år”. I stycke 6 ger Löfven bakgrundsinformation om att alla människor går igenom tuffa tider: ”Arbetslöshet, psykisk ohälsa, en förälder som avlider, ensamhet, en läkare som ringer och säger att provresultaten tyvärr ser dåliga ut.”.

Bakgrunden fortsätter i stycke 11-12. I stycke 11 berättar han att: ”Det här året har visat vår samhörighet.” och ”Vi har varit mer isolerade, men varje person har också varit en del av något större”. I stycke 12 avslutar han bakgrunden med att säga att det svenska folket har varit tvungna att göra uppoffringar och de har varit en del av lösningen.

4.4.3 Tes

Tesen förekommer i stycke 10: ”Vi är människor. Vi behöver gemenskap. Vi behöver varandra”. Löfven använder anafor i stycket för att framhäva pathos i stycket.

En undertes finns i stycke 14: ”Efter krisen ska vi istället bygga Sverige starkare, bättre. Äldreomsorgen, tryggheten, sjukvården, skolan – vi behöver göra det än mer robust. Den samarbetsförmåga vårt land visat i år ska vi lära av”.

4.4.4 Argumentation

Det första argumentet förekommer i stycke 8:

Det är kanske först då många förstår värdet av att inte vara ensam. Värdet av att möta kriser tillsammans. Ha en familj att ringa och gråta hos, ett stöd från samhället när du förlorar jobbet, skyddsnet, kollegor och vänner som hör av sig och säger: vi finns här, jag finns här, jag vill stötta dig. (Löfven:2020)

Argumentet för undertesen förekommer i stycke 18: ”ett Sverige där du i dina tuffa stunder ska ha ett helt land vid din sida, ett land där du i dina ensamma stunder ska veta att du i alla fall är en viktig del av Sveriges gemenskap.”

4.4.5 Avslutning

Löfven avslutar talet i stycke 19-20. I stycke 19 önskar han det svenska folket en fin jul oavsett hur man firar eller var i Sverige man bor. Löfven säger att han hoppas att kommande år blir ljusare och att de tillsammans bygger vidare på gemenskapen som har skapats under året.

4.5 Ethos

4.5.1 Stefan Löfven

Stefan Löfven har två tydliga ethosmedel som förekommer i hans tal. Det första medlet som förekommer i båda talen är att han använder mycket ”vi” för att skapa gemenskap med publiken, vilket leder till ökat förtroende för Löfven. Löfven framhäver att han är en del av det svenska folket och att han också måste följa regler för att minska smittspridningen. I Löfvens tal till nationen i stycke 21-22 finns det tydliga exempel på vi-känslor: ”Vi vet hur man ska göra för att platta till smittspridningen. Vi har gjort det förr. Vi gjorde det i våras.” Det beskriver att Löfven har medverkat tillsammans med det svenska folket att minska smittspridningen förr och kommer fortsätta att göra det. Detta förmedlar en känsla av gemenskap för att de samarbetar för nationens framtid. Löfven berättar i stycke 42-43 att det svenska folket ska minnas solidariteten och hur de hjälpte varandra. Detta leder till en ökad tillit för Löfven och förstärkning av ethos.

Det andra medlet som Löfven använder i jultalet befinner sig i stycke 3.

Han hänvisar till sin roll genom att säga: ”jag som statsminister”. I samma stycke berättar Löfven att han ber det svenska folket många gånger att stoppa smittspridningen på bästa sätt. Detta indikerar att Löfven vill öka sitt förtroende för publiken.

4.5.2 Carl XVI Gustaf

Carl XVI Gustaf har sammanlagt tre tydliga ethosmedel i båda talen. Det första medlet i hans hälsningstal till Sverige är att han smickrar en del av publiken. I stycke 4, 5 och 7 ger han beröm till de som jobbar inom hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. Carl Gustaf visar tacksamhet genom att säga ”till er sänder jag också ett stort och varmt tack.” och ”vill jag rikta mitt djupt kända tack.”. Dessutom säger han att ”Det är en stor uppgift. Det krävs mod. Och det kommer att krävas uthållighet”. Detta kan tolkas som indirekta komplimanger att de som jobbar är modiga och uthålliga. Utifrån detta smicker kan en del av publiken bli positivt inställd.

Det andra medlet som förekommer i båda talen är användning av ordet ”vi” för att skapa en vi-känsla med publiken. Carl Gustaf påpekar att oavsett vem det är har alla ett ansvar att minska smittspridningen, det speglas i talet när han använder pronomen ”vi”. I jultalet berättar han i stycke 14 att ”Vi har alla ett ansvar.” och ”..måste vi orka vara både kloka medborgare och omtänksamma medmänniskor.”. Ytterligare exempel finns på hans hälsning till Sverige i stycke 12: ”För deras skull måste vi agera ansvarsfullt och osjälviskt.” och ”Den skyldigheten har vi alla..” Detta bidrar till en känsla av gemenskap för att de samarbetar tillsammans mot smittspridningen. Gemenskapen som bildas av ”vi” i talen leder till ökat förtroende för Carl Gustaf som talare.

Det tredje ethosmedlet som han använder finns i jultalet stycke 16, 17 och 18. I stycke nämner att han kommer bli 74 år gammal om några veckor. Därefter nämner han i stycke 17 sina personliga erfarenheter av kriser: ”..det betyder också att jag hunnit uppleva många av de kriser som vårt land har gått igenom” och ”Jag har sett hur kriser hjälper oss att omvärdera; att skilja mellan viktigt och oviktigt. Hur rädsla omvandlas till insikt och om problemens allvar och hur de kan lösas”.

4.6 Pathos

4.6.1 Stefan Löfven

Stefan Löfven använder pathos i talen för att få publiken att förstå att de befinner sig i en allvarlig krissituation. I talet till nationen stycke 17 förmedlar Löfven en känsla av fruktan. Han uttrycker fruktan genom att säga: ”..6 000 människor i Sverige redan har dött med covid-19..”. Löfven förmedlar fruktan igen vid stycke 39-40 där han säger: ”Även du som blir lindrigt sjuk kan smitta andra” och ”En främling du smittar kan bli väldigt sjuk. En vän du smittar kan behöva vård. En mor- eller farföräldrar du smittar kan komma att dö.”. Genom att

använda stilmedlet anafor framhäver Löfven ytterligare pathos i stycket. I stycke 36 skapar Löfven hopp till publiken genom att nämna att sjukvården och omsorgen fungerar, hus och vägar byggs och skolorna fortsätter att utbilda trots pandemin. I stycke 42-43 uttrycker Löfven en känsla av glädje till åhörarna. Glädje skapas för att han nämner att: ”..då ska alla kunna minnas hur vi hjälpte varandra” och ”Minnas hur vi pressade ner smittspridningen och lyfte vårt land.”.

I Löfvens jultal stycke 8 använder han känsloladdade meningar som ”Det är kanske då många förstår värdet av att inte vara ensam”, ” Ha en familj att ringa och gråta hos” och ” ett stöd från samhället när du förlorar jobbet”. Vidare berättar han hur viktigt det är att prata med en vän, familjemedlem eller kollega och att inte vara ensam under en kris. Detta stycke förmedlar en känsla av hopp och förstärker Löfvens pathos. I stycke 18 avslutas jultalet med känslor av hopp och trygghet. Löfven nämner att: ”..jag lovar att fortsätta lägga mina dagar, mina veckor, på att tillsammans med er bygga ett starkare Sverige,..” och ”..ett land där du i dina ensamma stunder ska veta att du i alla fall är en viktig del av Sveriges gemenskap.”. Löfven vill att publiken ska känna sig trygg i Sverige under tuffa stunder. På videoinspelningen av talet till nationen kan man se att Löfven stärker sitt pathos genom att betona ordet ”starkare” (5:57). I videon av jultalet kan man se att han stärker sitt pathos genom att han betonar ordet ”gemensam” (2:10). Därefter gör Löfven en kort paus innan han fortsätter till nästa ord för att lyfta fram vikten av ordet.

4.6.2 Carl XVI Gustaf

Carl XVI Gustaf använder sig av sex olika pathosmedel sammanlagt i båda talen. Det första är i hans hälsning till Sverige stycke 10-11 och där beskriver han att upppoffringar kan hindra någon att bli allvarligt sjuk, att förlora en vän eller familjemedlem. Därefter berättar Carl Gustaf att han tänker på barnen som kan förlora sina far- och morföräldrar och deras trygghet samt erfarenhet de kan erbjuda. Detta medel bidrar till en känsla av fruktan där människors liv står på spel. I stycke 12 skapar Carl Gustaf en medkänsla med åhörarna genom att säga: ” För deras skull måste vi agera ansvarsfullt och osjälviskt. Den skyldigheten har vi alla i vårt land. Var och en av oss.”. Han lyfter fram att alla har skyldigheten att tänka som en medmänniska. I stycke 21 avslutar Carl Gustaf hälsningen med känslor av hopp och lycka genom att säga: ” Och även om det kan kännas svårt, så kom ihåg: Du är inte ensam.”.

I Carl Gustafs jultal stycke 11 använder han känslomässiga meningar som: ” Det här året har tragiskt nog många sådana länkar brutits”, ”när coronapandemin skördat många

tusentals liv; en betydande förlust”, och ”Andra har blivit långvarigt sjuka eller förlorat sin försörjning.”. Detta argument förmedlar känslor av sorg och fruktan. I stycke 22 skapar Carl Gustaf hopp om en trygg och säker framtid för Sverige. Han säger att: ”Ljuset kommer tillbaka. Vaccin är på väg. Och redan om några månader kan mycket ha förändrats.”. I stycke 25 avslutar Carl Gustaf talet med att säga: ” Och kom ihåg: håll i och håll ut!”, detta förmedlar en känsla av hopp för en bättre framtid. Carl Gustaf förstärker sitt pathos ytterligare genom att betona ”håll ut” och ”stanna hemma” i videoinspelningen av hans hälsning till Sverige (6:54). Detta bidrar till att publiken uppfattar det som något viktigt.

4.7 Logos

4.7.1 Stefan Löfven

Stefan Löfven använder sig av fyra logosargument i båda talen. Det första är i hans tal till nationen stycke 17 där han nämner att ”..över 6 000 människor i Sverige redan har dött..”.

Det andra argumentet förekommer i stycke 32 där Löfven berättar vad åhörarna bör göra för att minska smittspridningen. Han nämner att man bör hålla sig uppdaterad om råd och rekommendationer, träffa endast människor man bor med eller träffa högst två vänner om man bor ensam. Han beskriver också att man bör tvätta händerna ofta, hålla avstånd, stanna hemma vid minsta symtom och jobba hemifrån om det är möjligt.

Det tredje logosmedlet är i stycke 33 där han beskriver att: ”Alla saker som du skulle vilja göra, men inte är nödvändiga: Ställ in. Boka av. Skjut upp.”.

Det fjärde argumentet finns i jultalet stycke 18 där Löfven berättar att han ska lägga sina dagar och veckor på att bygga ett starkare Sverige tillsammans med publiken.

4.7.2 Carl XVI Gustaf

Carl XVI Gustaf använder fyra logosargument i båda talen. Det första är i hans hälsning till Sverige stycke 2 där han berättar att gatorna är nästan tomma, företag, jobb och den svenska ekonomin har drabbats.

Det andra är i stycke 8-9 där han säger att det troligtvis inte kommer vara möjligt att gå till kyrkan, resa eller träffa vänner och släkt under påsken. Vidare beskriver han att: ”Det måste vi acceptera. Vi måste tänka om, ställa in oss på att stanna hemma”.

Det tredje är i Gustafs jultal stycke 11 där han säger att pandemin har skördat tusentals liv och att andra personer har blivit långvarigt sjuka eller förlorat en försörjning.

Det sista argumentet förekommer i stycke 14 där Carl Gustaf säger att varje person i samhället har ett ansvar under en pandemi. Han nämner att två meters avstånd kan rädda liv genom att stoppa smittspridningen från en person till en annan.

4.8 Topiker

4.8.1 Stefan Löfven

Stefan Löfven använder fyra definitionstopiker och tre kausalitetstopiker. Första definitionstopiken finns i hans tal till nationen stycke 3 där han definierar ”pandemi” som en ”gigantisk utmaning”. Den andra finns i stycke 4-6 där han beskriver att ”upppoffringar” består av att avstå från det man håller kärt, ställa in eller undvika vardagliga saker. Den tredje är i stycke 24 där ”Vi tog ansvar för Sverige” består av att skydda sig själv, skydda närmsta personer och främlingar. Den sista definitionstopiken finns i hans jultal i stycke 2 där ”julens budskap” definieras som ”påminnelse om kärlek”, ”gemenskap” och ”solidaritet”.

Första kausalitetstopiken finns i hans tal till nationen stycke 15-16 där ”faran ökar” leder till att ”Allt fler smittas”, ”Allt fler intensivvårdsplatser används för att vårda svårt covidsjuka patienter.” och ”Allt fler dör.” Den andra finns i jultalet stycke 8, genom att möta kriser tillsammans kan det leda till att man stöttar varandra under tuffa tider. Den tredje är i stycke 6-7 där arbetslöshet, psykisk ohälsa, förlust, ensamhet och dåliga provresultat kan frambringa känslor av maktlöshet.

4.8.2 Carl XVI Gustaf

Carl XVI Gustaf använder fyra definitionstopiker och två kausalitetstopiker. Första definitionstopiken förekommer i hans hälsning till Sverige i stycke 5 där en ”stor uppgift” kräver mod och uthållighet. Det andra finns i stycke 8: ”påskan” definieras som en viktig och efterlängtdad helg där man vill resa, umgås med vänner, släkt eller besöka kyrkan. Det tredje finns i hans jultal stycke 15 när han säger ”bekämpa pandemin”, detta betyder att ”..ta hand om dem som blivit sjuka, och att se till att vårt samhälle fortsätter att fungera.”. Det sista definitionstopiken förekommer i stycke 19 där ”traditioner” håller ihop samhällen, familjer, skapar trygghet och kontinuitet samt skänker tröst och gemenskap.

Första kausalitetstopiken finns i Carl Gustafs hälsning till Sverige stycke 11 där barn som riskerar att förlora far- och morföräldrar kan leda till konsekvensen att de går miste om

den trygghet och erfarenhet de kan erbjuda. Det andra förekommer i hans jultal stycke 14 där ”två meters avstånd” kan leda till att mindre personer dör.

4.9 Jämförelse

Skillnaderna mellan Stefan Löfvens tal till nationen och Carl Gustafs hälsning till Sverige är att Löfven nämner mer bakgrundsinformation än Carl Gustaf, samt att han avviker från Renbergs standarddisposition genom att sprida ut bakgrunden. En annan skillnad är att Carl Gustafs tes förekommer tidigt i talet medan Löfvens tes förekommer sent. Likheterna är att båda talarna använder två argument tillsammans med ett motargument.

I Löfvens jultal kan man se att hans känslomässiga argument förekommer före tesen. Detta betyder att han avviker från Renbergs standarddisposition. I Carl Gustafs jultal förekommer hans argument alltid efter tesen. Både Löfven och Carl Gustaf använder mycket bakgrundsinformation men Löfven avviker från Renbergs standarddisposition i detta tal för att bakgrunden förekommer efter tesen. Carl Gustaf använder endast en tes i jultalet, däremot använder Löfven två, en huvudtes och en undertes. Båda talarna använder två argument i jultalen men endast Carl Gustaf använder ett motargument.

Både Löfven och Carl Gustaf använder argumentationsmedlen ethos, pathos och logos med likheter och olikheter. Löfven använder två ethosmedel medan Carl Gustaf använder tre. Båda använder ”vi” för att skapa gemenskap med publiken. Löfven hänvisar till sin roll som statsminister, i jämförelse med Carl Gustaf som nämner sin ålder och tidigare erfarenheter. Endast Carl Gustaf använder sig av smicker för att förstärka ethos.

Båda talarna använder pathosmedel av samma slag: förmedling av fruktan om att människors liv står på spel, hopp för en bättre framtid, glädje för solidaritet, medkänsla inför svårigheter och trygghet för Sverige. De betonar med rösten för att lyfta fram vikten på vissa ord.

Både Stefan Löfven och Carl Gustaf använder fyra logosargument. De nämner att tusentals människor har dött på grund av coronaviruset. Carl Gustaf säger man bör hålla två meters avstånd och stanna hemma under påsken, jämfört med Löfven nämner han att man bör tvätta händerna, träffa mindre människor, håll avstånd, stanna hemma vid minsta symtom och jobba hemifrån om det är möjligt. Löfven säger att han ska lägga sina dagar och veckor på att bygga ett starkare Sverige med publiken, däremot säger Carl Gustaf att varje person i samhället har ett ansvar under pandemin.

Både Stefan Löfven och Carl Gustaf använder definitions- och kausalitetstopiker. Löfven använder fyra definitionstopiker och tre kausalitetstopiker medan Carl Gustaf använder fyra definitionstopiker och två kausalitetstopiker. Likheter mellan talarna är att deras definitionstopiker grundas på logos medan kausalitetstopiker baseras på pathos.

5 Diskussion

I detta kapitel diskuterar jag resultatet av min analys. Först besvarar jag frågeställningarna samt diskuterar anledningen till resultatet. Därefter följer en koppling till tidigare forskning och en metod- och materialdiskussion.

5.1 Resultatdiskussion

Resultatet visar att alla retoriska drag förekommer ofta i talen. Båda talarna använder ethos för att skapa vi-känslor med publiken. En orsak till varför båda väljer att skapa vi-känslor kan vara att det är en pandemi som har inträffat och att även Carl Gustaf och Löfven har behövt göra uppoffringar. En annan möjlig anledning är att skapa solidaritet med åhörarna, vilket kan leda till att fler personer tar ansvar att göra uppoffringar. Löfven hänvisar till sin roll som statsminister medan Carl Gustaf nämner att han har erfarenheter av kriser. En anledning till det kan vara för att Löfven som statsminister har makt som han kan luta sig på, medan Carl Gustaf inte har den makten. Carl Gustaf nämner sina erfarenheter eftersom det är mest relevant i talets situation.

Löfven och Carl Gustaf använder pathos sammanfallande. De väljer att uttrycka fruktan, hopp, medkänsla och trygghet för publiken. En tydlig orsak till detta är att förmedla att situationen är allvarlig och samtidigt lugna ner det svenska folket.

Båda talarna använder fyra logosargument. De nämner i talen att ett antal människor har dött på grund av coronaviruset. Detta argument kan användas för att bekräfta att människor faktiskt dör, vilket kan leda till att publiken känner fruktan. I detta fall är det både ett logosargument och pathosmedel. Löfven och Carl Gustaf nämner också att man bör hålla avstånd men Löfven använder ytterligare logos, han säger att man bör tvätta händerna, träffa mindre folk och stanna hemma. En orsak till detta kan vara för att Löfven är statsminister och han måste vara tydlig i krissituationer. En anledning till att Carl Gustaf använder mindre logos jämfört med Löfven kan vara för att han lämnar ansvaret till Folkhälsomyndigheten eller statsministern att förmedla exakt vad man bör göra för att minska smittspridningen. En annan anledning kan vara för att det svenska folket redan vet vad man bör göra eftersom

Folkhälsomyndigheten har informerat befolkningen innan Carl Gustafs båda tal. Löfven säger att han ska lägga sina dagar och veckor på att bygga ett starkare Sverige med publiken, syftet med detta kan vara att det svenska folket antar redan innan att han som statsminister ska ta rätt beslut för Sverige. Därför klargör Löfven det genom att nämna det i talet för att bekräfta det till publiken. Däremot säger Carl Gustaf att han har ett ansvar som alla andra, det kan bero på att han saknar makten som Löfven har och kan därför inte använda sin auktoritet likadant som Löfven.

Löfven använder fyra definitionstopiker och tre kausalitetstopiker medan Carl Gustaf använder fyra definitionstopiker och två kausalitetstopiker. Anledningen till att båda talarna använder definitionstopiker kan vara att publiken ska förstå talarens synvinkel och skapa en kontext, vilket kan hjälpa talaren att övertyga. Definitionstopikerna kan leda till mindre missuppfattning för åhörarna eftersom talarna klargör vad de egentligen pratar om. Kausalitet utnyttjas i talen för att göra det tydligt till publiken vad vissa orsaker kan ha för konsekvenser. Detta kan resultera att åhörarna undviker de orsaker i framtiden.

Carl Gustafs dispositioner följer Renbergs standarddisposition medan Löfven avviker från den i båda talen frekvent. I jultalet avviker han genom att argumentera innan tesen. Det kan betyda att Löfven försöker förmedla viktig information så snabbt han kan till publiken eller att budskapet redan är underförstått. Löfven avviker också med att nämna bakgrundinformation utspritt i båda talen. En orsak till detta kan vara att under en krissituation kan en talare prioritera talets innehåll på ett annat sätt för att förmedla ett budskap. Anledningen till att Carl Gustaf inte avviker från Renbergs standarddisposition kan vara för att han föredrar en tydlig disposition att utgå ifrån.

Enligt Mral och Vigsø (2013:64) är pathos ett viktigt medel för att få en lyckad kommunikation under en kris, det ska användas för att besvara befolkningens oro och panik med känslor av trygghet, solidaritet och medkänsla. Resultatet av denna undersökning stämmer överens med Mral och Vigsøs forskningsantologi (2013) eftersom Löfven och Carl Gustaf använder pathos för att uttrycka känslor av trygghet, solidaritet och medkänsla. Resultatet visar att logos används för att förmedla fakta om hur många människor har dött, vilket stämmer överens med Mral och Vigsøs forskningsantologi (2013:10) där logos bör användas i en krissituation för att förmedla fakta. I Jobrings (2019) undersökning hade logos störst fokus under en kris och pathos prioriterades mindre, vilket ledde till en misslyckad kommunikation som inte anpassades till situationen. I både Löfvens och Carl Gustafs tal är pathos anpassad till en krissituation, vilket inte stämmer överens med Jobrings (2019) undersökning.

5.2 Metod- och materialdiskussion

Jag har valt att använda mig av metoder från böckerna *Retorikanalys: En introduktion* av Renberg (2008) och *Klassisk retorik för vår tid* av Lindqvist Grinde (2011) eftersom Renberg går tydligt igenom om argumentationsmedlen och dispositio, däremot finns det inte material i boken om topiker. Därför använde jag mig av Lindqvist Grindes bok för att han illustrerar om alla sorts topiker i bra detalj. Först hade jag tänkt att undersöka stilfigurer men efter att ha analyserat talen bestämde jag mig för att byta till topiker eftersom det förekommer i talen frekvent. För att tydliggöra för läsaren och för mig själv har jag delat upp metoderna i resultatet och bakgrunden.

Materialet jag hade valt att analysera först var Carl XVI Gustaf och Drottningen av Englands tal angående pandemin. Jag valde inte drottningen eftersom kulturen och uppväxten kan skilja sig jämfört med Carl Gustaf, vilket kan påverka retoriken. Däremot tyckte jag att det skulle vara mer intressant att analysera och jämför Löfven med Carl Gustaf eftersom ena personen är en politiker och den ena en kung. Eftersom Carl Gustaf inte får ta offentlig ställning i samhällsfrågor som är politiskt laddade tyckte jag att det skulle vara intressant om hans retorik skiljer sig betydligt jämfört med Löfven. Jag valde först att analysera endast Löfvens tal till nationen och Carl Gustafs hälsning till Sverige, därefter insåg jag två jultal som är relevant angående pandemin. I en framtida undersökning kan man analysera hur rösten och kroppsspråket används i ett tal för att uttrycka pathos och ethos. Anledningen till att jag funderar på att undersöka just det är att jag har märkt hur Carl Gustaf och Löfven använder händerna och rösten för att uttrycka pathos. Det är något som var utmärkande när jag granskade talen på Youtube.

6 Avslutning

Avslutningsvis kan man konstatera att argumentationsmedel, dispositio och topiker är betydelsefulla medel för att skapa lyckad retorik under en pandemi. Dessa medel har använts av Stefan Löfven och Carl XVI Gustaf för att förmedla känslor av hopp, trygghet och medkänsla till det svenska folket. Både Löfvens och Carl Gustafs ethos, pathos och logos samspelar för att påverka på bästa möjliga sätt. Skillnaden på dispositionen mellan talarna är att Löfven avviker från Renbergs standardposition medan Carl Gustaf följer den. Löfvens bakgrundsinformation finns utspridd i båda talen och ett av hans argument förekommer innan tesen, vilket kan betyda att Löfven försöker förmedla viktig information så snabbt han kan till

publiken eller att budskapet redan är underförstådd. Definitions- och kausalitetstopiker används av båda talare för att framställa logos och pathos och beskriva orsak och konsekvenser samt definiera vad de egentligen pratar om. Denna undersökning har visat hur en statsminister och en kung har använt retorik under en pandemi i deras tal till Sverige för att minska panik och skapa en hållbar situation. Den visar också skillnader mellan talarna. Som sagt i förra kapitel skulle man i en framtida undersökning kunna analysera hur rösten och kroppsspråket används i ett tal för att uttrycka pathos och ethos.

Källförteckning

Elmelund Kjeldsen, Jens, 2008: *Retorik idag – introduktion till modern retorikteori*. Lund: Studentlitteratur

Hellspong, Lennart, 2004: *Konsten att tala – Handbok i praktisk retorik*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur

Jers, C. 2010. *Klassrummet som muntlig arena: att bygga och etablera ethos*. Malmö: Lärarutbildningen, Malmö högskola.

Lindqvist Grinde, J. (2011). *Klassisk retorik för vår tid*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, Runa & Davidson, Bo, 2019: *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 5 uppl. Lund: Studentlitteratur

Renberg, B. (2008). *Retorikanalys: En introduktion: Bo Renberg*. Lund: Studentlitteratur.

Folkhälsomyndigheten 2021, Utbrott. Tillgänglig på:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/fragor-och-svar/>

Folkhälsomyndigheten 2021, Smittsamma sjukdomar. Tillgänglig på:

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/smittsamma-sjukdomar/coronavirus/>

Gustaf, C.X.V.I., 2020. H.M. Konungens hälsning till Sverige med anledning av covid-19-pandemin. Youtube. Tillgänglig på:

<https://www.youtube.com/watch?v=fNur0gVpSJY&t=36s>

Gustaf, C.X.V.I., 2020. H.M. Konungens jultal 2020. YouTube. Tillgänglig på:

https://www.youtube.com/watch?v=BB6u0k_b4Hw

Jobring, Nils, 2019: *Hur kommunicerar myndigheter under kris? En retorisk analys av Svenska kraftnäts kriskommunikation vintern 2019.*

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/61860/1/gupea_2077_61860_1.pdf

Löfven, S., 2020. Statsminister Stefan Löfven i tal till nationen: "Alla måste göra mer". YouTube. Tillgänglig på: https://www.youtube.com/watch?v=qIQx9Sh_tAc&t=1s

Löfven, S., 2020. Stefan Löfven håller Jultal 2020. YouTube. Tillgänglig på: <https://www.youtube.com/watch?v=Kw5aI9cWga0&t=2s>.

Mral, Brigitte. Vigsø, Orla, 2013: *Krisretorik – Retoriska aspekter på kriskommunikation.* Retorikförlaget

https://www.researchgate.net/publication/282703745_Krisretorik_Retoriska_aspekter_pa_kris_kommunikation

Nationalencyklopedin, Stefan Löfven. Tillgänglig på: <https://www-ne-se.ep.bib.mdh.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/stefan-1%C3%B6fven>.

Nationalencyklopedin, Carl XVI Gustaf. Tillgänglig på: <https://www-ne-se.ep.bib.mdh.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/carl-xvi-gustaf>

Stjernquist, 1971: Grundlagberedningskompromiss i statschefsfrågan. Statsvetenskaplig tidskrift. <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/2827/2392>

Bilagor

Bilaga 1: Statsminister Stefan Löfvens tal till nationen 2020

1. I kväll vill jag säga några ord som jag vill att ni bär med er när vi nu går in i vintermörkret.
2. Under det här året har världen förändrats framför våra ögon.
3. Tidigt i våras ställdes vi inför en gigantisk utmaning i form av en pandemi.
4. Det nya coronaviruset tvingade oss alla att göra stora uppoffringar.
5. Så mycket av det vi håller kärt har vi fått avstå.
6. Så mycket av det som är vardag har vi fått ställa in eller undvika.
7. Och i kväll, sent i november år 2020, är det tydligt att det kommer att dröja innan vi kan återgå till det normala.
8. Därför kommer jag ännu en gång be er om något mycket svårt men helt nödvändigt.
9. Den lilla respit vi fick under sommaren och hösten är verkligen över.
10. Då kunde grannar och vänner ses utomhus och fika. Vi kunde träffa våra sköra släktingar ute i friska luften.
11. Livet blev inte som vanligt – men det fanns stunder under sköna sommardagar då det nästan kändes så.
12. I våras var det många som sa att det trots allt underlättade livet att coronaviruset slog till i ljusa mars och inte i mörka november.
13. Nu är det november.

14. Människors hälsa och liv är fortfarande i fara.

15. Och faran ökar.

16. Allt fler smittas.

Allt fler intensivvårdsplatser används för att vårda svårt covidsjuka patienter.

Allt fler dör.

17. Låt oss komma ihåg att över 6 000 människor i Sverige redan har dött med covid-19.

Låt oss komma ihåg att kring varje avliden finns det människor som berövats en älskad förälder, ett älskat barn eller en älskad vän.

Låt oss komma ihåg hur utarbetad vård- och omsorgspersonalen var.

Och låt oss komma ihåg att de fortfarande sliter, dag och natt, för att rädda liv.

18. Det vi som land gör fel nu får vi lida för senare. Det vi gör rätt nu får vi glädje av senare.

19. Det vi gör nu påverkar hur luciafirandet kommer att se ut.

20. Hur julfirandet kommer att se ut.

Vilka som fortfarande kommer att vara med oss i jul.

Det kan låta hårt. Det kan låta brutalt.

Men det är precis så hård och brutal verkligheten är.

21. Vi vet hur man ska göra för att platta till smittspridningskurvan.

22. Vi har gjort det förr. Vi gjorde det i våras.

23. Då, när coronaviruset kom till vårt land, så var vi överens om att ta ansvar.

24. Vi tog ansvar för Sverige. Vi skyddade oss själva, våra närmaste och människor vi inte ens vet vilka de är.

25. Vi tog ansvar och vi gav personalen i sjukvården och omsorgen en chans att klara den akuta krisen.

26. Vi gjorde det gemensamt. Det är vår styrka, Sveriges styrka.
27. Under hösten har för många slarvat med att följa råd och rekommendationer.
28. Men nu ser vi hur folk börjar ta ansvar igen. Hur resandet minskar och hemmajobbandet ökar.
29. Fortsätt så - och håll ut.
30. Men alla måste göra mer.
31. Det är på dig och mig det beror.
32. Så:
Håll dig uppdaterad om vilka råd och rekommendationer som gäller där du befinner dig.
Träffa bara människor som du bor med.
Om du bor ensam, välj en eller högst två vänner att umgås med. Men fortsätt hålla avstånd.
Stanna hemma vid minsta symtom.
Tvätta händerna ofta och noggrant.
Och du som arbetsgivare: om det går, möjliggör för dina anställda att jobba hemifrån.
33. Alla saker som du skulle vilja göra, men inte är nödvändiga:
Ställ in. Boka av. Skjut upp.
34. Det dröjer tills vi är igenom det här. Och till dess är det här den nya normen för hela samhället, för hela Sverige.
35. Till dig som känner att allt är mörker nu vill jag säga: läget är inte hopplöst.
36. Sverige är under prövning. Men Sverige kommer stå pall.
Sjukvården och omsorgen fungerar, trots allt.
Hus och vägar byggs, trots allt.
Våra barn får utbildning och lust att lära, trots allt.

37. Vi ska ta situationen på mycket stort allvar, men vi ska göra det med behärskning, fasthet och mod.

38. Till dig som eventuellt känner att det här inte angår dig vill jag säga det här:

39. Även du som blir lindrigt sjuk kan smitta andra. På restaurangen, på jobbet, under hemmamiddagen, på bussen eller i butiken.

40. En främling du smittar kan bli väldigt sjuk.

En vän du smittar kan behöva vård.

En mor- eller farförälder du smittar kan komma att dö.

41. Det är för de människorna du ska göra uppoffringar. Det är för de människorna du måste visa beslutsamhet, självdisciplin och ansvarskänsla.

42. När vi är igenom den här krisen då ska alla kunna minnas hur vi hjälpte varandra.

43. Minnas solidariteten. Minnas känslan av gemenskap och känslan av att göra rätt. Minnas hur vi pressade ner smittspridningen och lyfte vårt land.

44. Men då måste vi här och nu visa vår sammanhållning och vårt ansvarstagande.

45. Och att det är starkare än det virus vi ska besegra.

46. Nu gör vi det här.

47. Tillsammans.

48. För Sverige.

Bilaga 2: Statsminister Stefan Löfvens jultal 2020

1. Om några dagar är det julafton. En efterlängtdag, en ljus högtid i slutet av ett mörkt år. Oavsett hur du brukar fira jul: ensam eller med hela stora familjen, på jobbet eller i en ledighet där dagarna går in i varandra, kommer det nog att bli annorlunda i år.
2. Men en sak är densamma: julens budskap. Ja, presenthets och måsten kan ibland ställa sig i vägen för julens viktigaste del: påminnelsen om kärlek, om gemenskap och solidaritet. Och det budskapet är extra viktigt i år.
3. Under det här ovanliga året har jag som statsminister många gånger bett er, alla i Sverige, att göra ert bästa för att stoppa smittspridningen.
4. Nu, dagarna innan julafton, vill jag istället tacka för i år, önska er en riktigt god jul och dela med mig av vad jag tror att vi har lärt oss under det här långa året: att den styrka som gemenskap ger är ovärderlig för oss som människor, för vårt land Sverige.
5. Vi har tvingats omvärdera vissa saker i år. När allting rullar på som det ska är det lätt att tänka att ensam är stark, att just du klarar dig själv. Men sen händer något oväntat eller sorgligt. Då visar det sig ofta att den där ensamheten sällan är något att hålla i handen när det krisar.
6. De allra flesta människor – eller ja, alla egentligen, går igenom tuffa tider ibland. Det är en del av livet. Skälen kan variera, graderna av tyngd kan variera. Arbetslöshet, psykisk ohälsa, en förälder som avlider, ensamhet, en läkare som ringer och säger att provresultaten tyvärr ser dåliga ut.
7. Hur en människas prövning ser ut är olika. Men gemensam är smärtan, känslan av maktlöshet.
8. Det är kanske först då många förstår värdet av att inte vara ensam. Värdet av att möta kriser tillsammans.
Ha en familj att ringa och gråta hos, ett stöd från samhället när du förlorar jobbet, skyddsnet, kollegor och vänner som hör av sig och säger:
vi finns här, jag finns här, jag vill stötta dig.

9. Och en annan gång är det du som sträcker ut en hand till en vän och erbjuder ditt stöd.

10. Vi är människor. Vi behöver gemenskap. Vi behöver varandra.

11. Det här året har visat vår samhörighet. Du är beroende av andra. Andra är beroende av ditt agerande, din ansvarskänsla.

Vi har varit mer isolerade, men varje person har också varit en del av något större. Varje dag, varje vecka, hela det långa året 2020.

12. Vi har alla varit tvungna att göra uppoffringar. Vi har alla i stunder förbannat situationen, förbannat det här året. Och: vi har alla varit en del av lösningen.

13. Sverige välgång har varit högst beroende av varje persons agerande.

Det gäller i kris. Det har visat sig i år. Men – det gäller också alla andra dagar. Det gäller även kommande glada vardagar när allt är mer som vanligt igen.

Bara så kan Sverige blir starkare på riktigt. Och vårt land behöver bli starkare.

14. I år har brister i hur vårt land är organiserat blivit tydliga. Vi ska inte tillbaka dit.

Efter krisen ska vi istället bygga Sverige starkare, bättre. Äldreomsorgen, tryggheten, sjukvården, skolan – vi behöver göra det än mer robust.

Den samarbetsförmåga vårt land visat i år ska vi lära av. Den styrkan ska vi använda oss av när vi hanterar andra samhällsproblem.

15. Inför jul vet jag att det nu finns människor som hör det här och tänker att ingen bryr sig om dig, att inte du är en del av något större, av Sverige.

Julen kan då bli extra tung, bli en påminnelse om att ens eget liv inte är sådär glimrande som alla andras verkar vara.

16. Kanske firas julen ensam, kanske har du ingen kontakt med familjen, kanske firas den på sjukhus eller på arbetet.

Till dig vill jag säga: Ja, ensamhet kan vara ett kvävande mörker. Men kanske finns det någon person, en gammal vän, en förälder, en kollega som du kan öppna dig för.

17. Jag kan tyvärr inte ringa alla som möter julen ensam. Men jag lovar att ringa några. Och jag hoppas att fler gör det – att vi är många som gör en liten sak som är stor för någon annan. Ring, sträck ut en hand, gör så som du önskar att andra hade gjort för dig.

18. Och jag lovar att fortsätta lägga mina dagar, mina veckor, på att tillsammans med er bygga ett starkare Sverige, ett Sverige där du i dina tuffa stunder ska ha ett helt land vid din sida, ett land där du i dina ensamma stunder ska veta att du i alla fall är en viktig del av Sveriges gemenskap.

19. Så, oavsett var i Sverige du bor, oavsett hur du firar, hoppas jag att du får en riktigt fin jul, jag hoppas att nästa år blir ett ljusare år och att vi tillsammans kan se till att bygga vidare på den gemenskap vi sett betydelsen av i år.

20. Ta hand om dig, ta hand om varandra och ha en riktigt fin jul.

Bilaga 3: Kung Carl XVI Gustafs tal 2020

1. Välkommen till Stenhammar. Veckan som leder fram till påsk kallas ofta Stilla veckan. Den veckan inleds i dag, på palmsöndagen. Och på många håll är den mer stilla än någonsin.

2. Covid-19 har Sverige och världen i sitt grepp. Gator och torg är nästan tomma och tysta. Pandemin slår också hårt mot företag och jobb och den svenska ekonomin, ja, mot hela det svenska samhället.

3. Samtidigt, i andra delar av vårt samhälle, har man allt annat än en stilla vecka framför sig.

4. En civil mobilisering är inledd. Jag tänker då främst på hälso- och sjukvården. Där arbetar nu anställda och volontärer, tillsammans, för att rädda så många liv som möjligt.

5. Det är en stor uppgift. Det krävs mod. Och det kommer att krävas uthållighet. Till alla er som deltar i detta viktiga arbete vill jag rikta mitt djupt kända tack.

6. Låt oss sända en tanke till alla dem, som nu ser till att Sverige även i övrigt fortsätter att fungera. Trots en ansträngd situation. Och trots risker för den egna hälsan.

7. Alla ni som ser till att våra äldre får den omsorg de behöver, att vi kan handla mat, att kollektivtrafiken fungerar, och allt annat som vi så lätt tar för givet: till Er sänder jag också ett stort och varmt tack.

8. Stilla veckan leder oss som sagt fram till påsken. För mig, och för många i vårt land, är den en viktig och efterlängtd helg. Det är en tid då man gärna vill resa och kanske umgås med släkt och vänner. Många går i kyrkan.

9. Men – en del av detta kommer inte att vara möjligt denna påsk. Det måste vi acceptera. Vi måste tänka om, ställa in oss på att stanna hemma.

10. Det kan kännas tråkigt. Men det kommer fler påskhelger! För de flesta av oss handlar det trots allt om ganska små uppoffringar. Inte minst om man jämför med att bli allvarligt sjuk, att förlora en vän eller en familjemedlem.

11. Jag tänker i dag särskilt på alla barn i vårt land som nu riskerar att förlora far- och morföräldrar. Och att gå miste om den trygghet och erfarenhet som de kan erbjuda.

12. För deras skull måste vi agera ansvarsfullt och osjälviskt. Den skyldigheten har vi alla i vårt land. Var och en av oss.

13. Det är fortfarande mycket som är ovisst. Men en sak är säker: Vi kommer alla att minnas den här tiden, och se tillbaka på den.

14. Tänkte jag på mina medmänniskor? Eller satte jag mig själv i första rummet? De val vi gör i dag ska vi leva med, länge. De kommer att påverka många.

15. Snart kommer påsken. Och oavsett om vi firar den eller inte, tror jag att vi alla kan ta till oss av dess budskap: Vandrigen är lång och mödosam. Men i slutet segrar ljuset över mörkret, och vi kan åter känna hopp.

16. Om några veckor fyller jag 74 år. Det är ganska mycket! Men det betyder också att jag hunnit uppleva många av de kriser som vårt land har gått igenom.

17. Jag har sett hur kriser hjälper oss att omvärdera; att skilja mellan viktigt och oviktigt. Hur rädsla omvandlas till insikt om problemens allvar och hur de kan lösas.

18. Och en sak har jag lärt mig: oavsett hur djup eller långvarig krisen blir, så tar den förr eller senare slut.

19. Och när den gör det, ja, då kommer vi alla att ha nytta av den omtanke och den kraft som svenska folket nu uppåddar. Den kraften kommer att vara en tillgång för vårt land – i den framtid som vi längtar efter.

20. Med de orden önskar jag Dig och alla i Sverige en fin påskhelg – trots allt.

21. Och även om det kan kännas svårt, så kom ihåg: Du är inte ensam.

Bilaga 4: Kung Carl XVI Gustafs jultal 2020

1. Kära svenskar, hemma och utomlands, alla i Sverige!

2. Ett omtumlande år går mot sitt slut.

3. Och därför kommer årets julhälsning inte från Kungliga slottet, som den brukar, utan från Drottningens och mitt hem här på Drottningholm – som för 30 år sedan blev Sveriges första världsarv.

4. Hit flyttade vi som småbarnsfamilj 1981. Och här trivs vi och har blivit kvar, liksom så många generationer före oss.

5. Det nuvarande slottet byggdes på 1600-talet av drottning Hedvig Eleonora. Men fornlämningar visar att människor har levt och verkat här på Lovön i flera tusen år.

6. Min farfar, Gustaf VI Adolf, var oerhört fäst vid Drottningholm. Han tillbringade mycket av sin tid här. Och precis som sin far Gustaf V – som faktiskt föddes här – bjöd han gärna hit släkten till stora julfiranden.

7. Men, allra bäst tyckte farfar ändå om att sitta vid öppna spisen i Stensalen och läsa i någon av sina många böcker.

8. Han hade ett stort intresse för konst, historia och arkeologi – och han var generös med att dela med sig av sina kunskaper. Något som jag haft stor glädje av genom livet.

9. Farfar kunde också berätta mycket om vår familj; om de platser och händelser som format oss.

10. Precis så tror jag att det är för många: Den äldre generationen är en länk till historien. Med deras hjälp kan vi se saker i ett längre perspektiv.

11. Det här året har tragiskt nog många sådana länkar brutits, när coronapandemin skördat många tusentals liv; en betydande förlust. Andra har blivit långvarigt sjuka eller förlorat sin försörjning.

12. Ja, det är fler än vanligt som har anledning att känna sorg och saknad den här julen.

13. Jag sänder en alldeles särskild tanke till dem som drabbats. Låt oss visa dem stöd och omtanke den här julen. Och fortsätta med det även när helgerna är över.

14. Vi har alla ett ansvar. Två meters avstånd kan rädda liv. Men det kan också två minuters telefonsamtal göra. I den situation som råder måste vi orka vara både kloka medborgare och omtänksamma medmänniskor.

15. Ni är många i vårt land som dagligen arbetar med att bekämpa pandemin, att ta hand om dem som blivit sjuka, och att se till att vårt samhälle fortsätter att fungera. Era arbeten kan sällan skötas hemifrån. Men vi är alla helt beroende av det Ni gör.

16. Till Er vill jag säga: Vi ser Era insatser – och vi är alla djupt tacksamma för dem.

17. Här på Drottningholms slott finns många fina minnen. Jag minns min barndoms jular med värme – precis som jag önskar att mina barn och barnbarn ska minnas sina.

18. Jag tänker på julhyacinterna och julgranen. På juldagens gudstjänst i slottskapellet. Eller julpusslet, som ofta hade minst tusen bitar.

19. Jag tror, att traditioner är viktiga. De håller ihop både samhällen och familjer. De skapar trygghet och kontinuitet, skänker tröst och gemenskap.

20. Men detta är, som sagt, ett ovanligt år. Mycket av det som vi förknippar med helger och högtider – att samlas med familj och vänner, eller att gå i kyrkan – är just nu svårt eller till och med omöjligt.

21. För att det inte skall kännas alltför tungt, får vi blicka framåt mot ett nytt och betydligt bättre år.

22. Ljuset kommer tillbaka. Vaccin är på väg. Och redan om några månader kan mycket ha förändrats.

23. Vi måste tro på framtiden. Och även om vi kommer att se tillbaka på detta år på olika sätt, kommer vi också att minnas att vi tog oss igenom denna prövning tillsammans.

24. Med detta vill jag önska Dig en fortsatt god jul – och gott mod inför det nya året 2021!

25. Och kom ihåg: håll i och håll ut!